نازه‌های نشر

انتشار آخرین تقریرهای «منوچهر صدوقی سها» درباره هویت فلسفه اسلامی

جلد نخست کتاب «تاریخ عمومی فلسفه اسلامی با‌لمعنی الأعم یا برآمده تفاعل اسلامیات و یونانیات» اثر منوچهر صدوقی سها منتشر شد. سیدعرب می‌گوید این کتاب تحقیق معیار در تفسیر هویت فلسفه اسلامی است. به گزارش مهر، به‌تازگی جلد نخست کتاب «تاریخ عمومی فلسفه اسلامی با‌لمعنی الأعم یا برآمده تفاعل اسلامیات و یونانیات» اثر منوچهر صدوقی سها، با شمارگان ۱۵۰ نسخه، ۹۲۸ صفحه و بهای ۳۰۰ هزار تومان از سوی انتشارات انجمن آثار و مفاخر فرهنگی روانه بازار اندیشه ایران شده است.

صدوقی سها از متفکران بنام عصر جدید ایران است. از دیگر آثار و مکتوبات او می‌توان به این موارد اشاره کرد: «تاریخ حکما و عرفا متأخرین صدرالمتألهین»، «رساله در موسیقی قدیم و چهار گفتار در فلسفه هنر»، «شرح جدید منظومه سبزواری»، «سه رساله مفرد و هفت برآورده در تفسیر و تأویل»، «فوائد در عرفان و فلسفه و تصوف و تاریخ آن»، ترجمه «مقدمه قیصری بر شرح فصوص الحکم ابن‌عربی» و....

حسن سیدعرب، عضو هیئت علمی دانشنامه جهان اسلام نگاهی به کتاب «تاریخ عمومی فلسفه اسلامی با‌لمعنی الأعم یا برآمده تفاعل اسلامیات و یونانیات» داشته که در ادامه می‌توانید آن را مطالعه کنید.

کتاب «تاریخ عمومی فلسفه اسلامی با‌لمعنی الأعم یا برآمده تفاعل اسلامیات و یونانیات» اثر منوچهر صدوقی سها از آخرین تقریرهایی است که درباره هویت و رویدادهای فلسفه اسلامی صورت گرفته و از این حیث اهمیت فراوان دارد. آنچه بیش از همه اهمیت دارد اساس رویکرد هویتی این کتاب به فلسفه اسلامی است که می‌توان آن را از معدود منابع هویت‌محور در گزارش از تاریخ فلسفه اسلامی دانست.

بنابراین این تمایل ذاتی کتاب حاضر باید در دو بخش صورت و محتوا مورد توجه قرار گیرد که در حقیقت راهگشای محتوا و نیز درک دقیق عنوان نظام‌کتاب خواهد بود. قلمرو هویت در این کتاب اساس تألیف آن و نیز جوهره دیدگاه مؤلف است که تمام فروع مطالب نیز بر آن استوار است. کتاب در میان منابع تألیفی و ترجمه شده از تاریخ فلسفه اسلامی، از معدود منابعی است که در آن هویت تاریخ فلسفه اسلامی برگرفته از متون برجای مانده از آن است.

ادعای اصلی پژوهش به‌وضوح و مطابق معیارهای مطرح شده در کتاب بیان شده است. مهم‌ترین قسمت کتاب، مقدمه نسبتاً مُفصل آن است که مؤلف محترم اساس دیدگاه‌های خود را در آن طرح کرده و خوانش مطالب بعدی مقدمه و حتی متونی که به‌عنوان نمونه به آن استناد شده، بدون درک مقدمه کتاب ممکن نیست. اساس ادعای اصلی کتاب این است که فلسفه اسلامی و ماهیت آن برگرفته از دیدگاه متمایز حکیمان مسلمان از فلسفه یونان است و از این رو می‌توان به اصالت فلسفه اسلامی قائل شد. این دیدگاه، مرز فلسفه اسلامی یعنی هویت آن را با بزرگ‌ترین کانون تاریخی فلسفه در جهان یعنی فلسفه یونان معلوم می‌کند. بر این اساس می‌توان یکی از مهم‌ترین اقدامات مؤلف محترم را در تعیین این مرز دانست که به‌عنوان دیدگاه اصلی خود در آن طرح کرده است.

نکته‌ها
آیت‌الله حائری شیرازی

نشانه‌های بینایی و نابینایی چشم دل

آفتاب را هم نمی‌فهمند؛ تاریک و روشن را هم درک نمی‌کنند. بعضی نابیناها چشمشان به اندازه‌ای است که چیزی نمی‌بینند؛ پیش پایشان را هم نمی‌بینند؛ اما اگر چراغ را روشن و خاموش کنید، یک فرقی می‌فهمند و می‌گویند روشن یا خاموش شد. یا وقتی دستشان را می‌گیرید و از آفتاب به سایه و از سایه به آفتاب می‌برید، متوجه می‌شوند. بعضی نابیناها سایه و قلبش تاریک می‌شود. گاهی انسان وقتی غیبت می‌کند، احساس می‌کند دلش گرفته شد؛ این همان اندازه‌ای است که انسان سایه و آفتاب را درک می‌کند. گاهی انسان غیبت که می‌کند اصلاً دلش تاریک نمی‌شود. تهمت می‌زند؛ هرگز به‌شکلِ کلام هم پیدا نمی‌کند؛ خیلی راحت می‌تواند تهمت بزند. گاهی انسان دروغ می‌گوید و مضطرب هم نمی‌شود؛ بعد هم پشیمان نمی‌شود. این چیست؟ این به حدی از نابینایی رسیده که سایه و آفتاب را هم نمی‌فهمد. کارش سخت است. گاهی انسان این جور نیست. مثلاً اگر از خدا و خدمت با و صحبت شود، واقعاً احساس سبکی می‌کند و اگر از دنیا و مانند آن با و صحبت شود، احساس سنگینی می‌کند و خودش از خودش بدش می‌آید. این آدم مؤمن است که این طور است.

در روایتی نقل شده رسول اکرم(ص) می‌فرمایند: «من سته خصلته و سا، ته سیئاته فذلک المؤمن حقا»؛ هر کس به‌ی‌هایی که کرده ناراحتش کند و خوبی‌هایی که کرده دلش را روشن کند، این مؤمن حقیقی است». پس شکر کنید خدا را که اگر یک وقت است که چلو خطاهای فکری را بگیرد و به‌خصوص سرفصل «مغالطات» در منطق، آشنا کردن با انواع «واقع‌نماها» است. تبدیل مباحث فنی و تخصصی مغالطات در منطق به‌زبان عمومی و در قالب پیام‌های کوتاه حاوی تصاویر و انتقال انبوه آن‌ها به مخاطبان، از کارهای حیاتی است که باید در فضای رو به آینده صورت پذیرد.

غیر مؤمن برایش فرق می‌کند؛ مثلاً وقتی مؤمن می‌آید، دلش شاد می‌شود؛ وقتی غیرمؤمن می‌آید، دلش می‌گیرد. گاهی بعضی از این هم بالاترند. مؤمن با مؤمن برایشان فرق می‌کند. بعضی از مؤمنان هستند که وقتی آن‌ها را می‌بینند، قلبش روشن می‌شود. این‌ها مراتب دارد.

صدقة لوجه الله
اصلاح بین الناس
أداء الأمانة
تفاسدوا
وتقاربوا
تناصحوا
تباغضوا
تحابوا

ایجاد وحدت هنگام پیدایش اختلاف و تباهی امت و نزدیک کردن آن‌ها در هنگام جدایی، صدقه‌ای است که خداوند آن را دوست دارد.

المؤمنون با هم برادرند و خونشان برابر است و در برابر دشمن متحد و یکپارچه اند.

برش گفت‌وگو

جنگ تمام‌عیار

از نظر بنده الان فعالیت رسانه‌ای کاملاً یک جبهه است؛ مانند یک جنگ نظامی تمام‌عیار. جبهه نبردی با همه مختصات که در آن فرمانده، نقشه، خط مقدم، تک‌تیرانداز و تدارکات وجود دارد. ما با کاستی و نقص مواجه‌ایم، اما نباید یک جنگ نظامی تمام‌عیار. جبهه مدیریت رسانه موانعی وجود دارد و هم در زمینه تفکر، سبک زندگی و علایق فیلم‌سازان. کار کردن در موضوعاتی از قبیل وحدت سخت است. این گونه کارها نیاز به سال‌ها پژوهش، ممارست، سفر و همچنین کسب اعتماد دارد. به‌خصوص یکی از کاستی‌ها که مانع مهمی محسوب می‌شود در زمینه پژوهش است. اما با این همه می‌توان اراده کرد و انجام داد. در حال حاضر پرچم‌های توانمندی در حوزه رسانه و در گونه‌های مختلف مستند، داستانی و انیمیشن داریم. اگر ضرورت و الزام این موضوع احساس شود افراد به این سمت حرکت می‌کنند.

■ **رسانه کجای زمین بازی وحدت قرار دارد و چقدر می‌توانید در این زمینه عاملیت و اثرگذاری داشته باشد؟**

دنیا به سرعت در حال تغییر است و به هیچ عنوان نمی‌توان به‌صورت کلی به‌یک مسئله‌ای اصولی نگاه کرد. ما در زمینه وحدت تاکتیکی نیست بلکه مسئله‌ای اصولی است. اصول یعنی اینکه این موضوع از مبانی ما می‌آید. از مبانی قرآن و سنت. ما در گفتار و رفتار پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) این موضوع را به شکل اصولی داریم. اگر برای فردی این مسئله نتواند به این معتقد شود که با مذاهب اسلامی باید با اشتراکات به تعامل و وحدت رسید، آن موقع کار کردن در این موضوع برایش سخت می‌شود. مستند‌سازی موضوع وحدت را باید فرصت ببیند نه تهدید. این‌ها اولیاتی است که هنرمند و پژوهشگر ابتدا باید برای خودش حل کند سپس با یه این عرصه بگذارد. اگر این اولیات حل شود می‌توان گفت سخنی نسبت به سایر موضوعات وجود ندارد. البته هر موضوع و گونه‌ای سختی‌های خودش را دارد. فیلم‌سازی مستند در کل کار آسانی نیست به‌خصوص که شهری و به شکل متمرکز نباشد. ما برای مجموعه مستند «علمای اهل سنت ایران» به چهار استان سفر داشتیم.

■ **یعنی می‌توانیم بگوییم مستندساز این حوزه با نگاه به فرمایشات حضرت امام(ره) در دهه نخست باید به ضرورت وحدت در بستر مبارزه رسیده باشد؟**

امام(ره) خیلی از ما جلوتر بود و ما خیلی کار داریم تا به آن گفتمان برسیم. گفتمانی که امام خمینی(ره) طرح می‌کنند در حقیقت همان گفتمان حضرت رسول(ص) در صدر اسلام است. یعنی تشکیل جناح مستضعفان جهان در مقابل مستکبران جهان، سعه صدر و درک درست از مطلب برسیم می‌توانیم مستضعفان جهان را مثل خود و هم‌عرض خود بدانیم و با همه افراد در هر مذهب و رنگ پوستی کار کنیم. ولی ما متأسفانه هنوز در همین زمینه وحدت بین مذاهب هم در حال لنگ زدن هستیم و قبولاندن وحدت برای بسیاری سخت است. در همین تلویزیون برای تصویب، پخش و رونمایی این کار کلی انرژی و زمان گذاشتیم چرا که خیلی از افراد توجیه نمی‌شوند و نمی‌توانند این را قبول کنند که مسئله وحدت با سایر مذاهب یک مسئله اصولی است.

■ **در زمینه کشورهای مسلمانی که در اطراف ما قرار دارند و فرصت همگرایی که وجود دارد رسانه در کجا قرار دارد و به چه شکل عمل کرده است؟**

باید بتوانیم با سایر مسلمانان کار کنیم. ما در حوزه تولیدات جهان اسلام خیز خوبی برداشتیم اما خب مسائلی مثل ظاهرسازی گرانی قیمت ارز و افزایش شدید هزینه‌ها و ده‌ها برابر شدن آن‌ها ترمز بسیاری از دوستانی که در این زمینه فعالیت می‌کردند را کشید و ناگهان تولیدات جهان اسلام تبدیل به استثنا شد. هفت هشت سالی هست که با مدیران به خاطر هزینه‌های بالای کار نمی‌توان درمورد ساخت فیلم خارج از کشور صحبت کرد. بنده با روش‌های جهادی، خاص و کمک گرفتن از مسلمانان کشورهای دیگر همچنان کار کرده‌ام و تلاش شده چراغ این حوزه خاموش نشود اما متأسفانه به خاطر این مشکلی که ذکر شد در مورد هزینه‌های بالای کار اراده فعالیت در حوزه جهان اسلام یک مقدار سست شده است. مستندهای جهان اسلام ما در این سال‌ها بسیار اندک شده و محدود به یکی دو کشوری که کار در آن بسیار ارزان است. همه می‌روند برای اربعین کار کنند چرا که هزینه کمتری دارد.

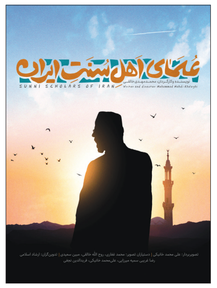

■ **با توجه به اینکه در کشورهای دیگر هم تجربه ساخت مستند دارید مواجهه مردم با این موضوعات برای جهان اسلام چگونه است؟**

ما یک قاعده مهم در جهان اسلام داریم؛ اینکه ایرانیان محبوب هستند. برخورد مردم سایر کشورها بسیار خوب و همراه با مهربانی است. این را هم جا دارد بگوییم که درحوزه مستند از پیشرفته‌ترین و پیشروترین کشورهای جهان اسلام هستیم. می‌توان گفت جزو ۱۰ کشور برتر در حوزه ساخت مستند هستیم. آورده‌ای که فیلم‌سازی در جهان اسلام برای مردم خودمان دارد شناخت بیشتر کشورهای دیگر در مقابل شناخت غلطی است که رسانه‌های غربی از دیگر کشورها می‌دهند.

■ **در حوزه ساخت مستند در جهان اسلام الگوهایی از جمله شهید آوینی و حاج نادر طالب‌زاده را داریم. این افراد چه مسیری را شروع کردند و چه اثری در این حوزه داشتند؟**

یکی از پیشروهای مستند بین‌الملل ما که از دهه۶۰ شروع کرده‌اند شهید آوینی است. شهید آوینی برای فیلم‌سازی به پاکستان رفته بود. پس از شهید آوینی هم مرحوم حاج نادر طالب‌زاده بود که ایشان جزو پیشروهای این حوزه بودند. مستندهایی که حاج نادر در جنگ بوسنی ساخته خودش سرفصلی است و مستندهای مهمی به حساب می‌آید، همچنین مستندهای دیگری که نادر طالب‌زاده در آمریکا ساخته بود مثل «ساعت بیست و پنج». از اواسط دهه۷۰ به بعد مستندسازی بین‌الملل جان گرفت البته که در میانه دهه۶۰ هم مستندهای دیگری در افغانستان از آقای جعفریان و گرجی ساخته شده بود. زمانی که مستندسازی بین‌الملل ما رسید پشتوانه خوبی بابت کارهای قبلی در این حوزه داشتیم. اوج‌گیری مسئله مستندسازی بین‌الملل به اواسط دهه۸۰ برمی‌گردد؛ از آنجا که طیف بزرگی از مستندسازان آمدند و شروع کردند به مستندسازی در این حوزه. از جنگ ۳۳ روزه گرفته تا کشورهای همسایه و همچنین کشورهای دورتر تا آفریقا، آمریکای لاتین، چین و آسیای میانه.

■ **شکل‌گیری دغدغه، ایده و پیش‌تولید مستند «علمای اهل سنت ایران» به چه شکل بود؟**

اهل سنت در ایران جمعیت قابل توجهی هستند و بی‌تردید حق استفاده از تمام امکاناتی که برای ایرانیان وجود دارد را دارند؛ از امکانات اجتماعی گرفته تا فرهنگی، اقتصادی و همچنین رسانه. سهمی که تمام مردم از برنامه‌های رسانه ملی دارند برای آن‌ها هم وجود دارد ولی متأسفانه آن بهایی که باید به آن‌ها داده شود تا به حال نبوده است. ما تصمیم گرفتیم سلسله‌ای از مستندها درمورد اهل سنت را با نگاهی مثبت، روشن، رو به جلو و با نگاه ظرفیت‌محور تولید کنیم. یعنی به این شکل نباشد که هر زمان به سیستان و بلوچستان می‌رویم یا نگاه جنگ و درگیری و انتحار برویم.

یکی از سرفصل‌هایی که در مورد اهل سنت داشتیم زندگی بزرگان و نخبگان بود که همین موضوع هم سرفصل‌های مختلفی دارد و بنده اهمیت اهل سنت را انتخاب کردم. ساخت این مجموعه هفت قسمتی بیشتر از یک‌سال و نیم طول کشیده است. فعلاً در فصل اول این مجموعه به استان‌های جنوب و شرق کشور پرداخته شده و اگر عمر و حمایتی باشد برای فصل دوم سراغ استان‌های غرب کشور خواهیم رفت. به امید خدا تصمیم بر این است این مجموعه فصل دومی داشته باشد.

گفت‌وگو با محمدمهدی خالقی، کارگردان مستند «علمای اهل سنت ایران»

باور قلبی، شرط تولید هنری درباره وحدت

محمدمهدی خالقی در حاشیه نشست خبری مستند «علمای اهل سنت ایران»

رهبر معظم انقلاب فرمودند مسئله ما در زمینه وحدت تاکتیکی نیست بلکه مسئله‌ای اصولی است. اصول یعنی اینکه این موضوع از مبانی ما می‌آید. از مبانی قرآن و سنت. ما در گفتار و رفتار پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) این موضوع را به شکل اصولی داریم. اگر برای فردی این مسئله نتواند به شکل اصولی داریم، اگر برای فردی این مسئله نتواند به شکل اصولی باید با اشتراکات به تعامل و وحدت رسید، آن موقع کار کردن در موضوعاتی از قبیل وحدت سخت است؛ ما نباید یک جنگ نظامی تمام‌عیار. جبهه نبردی با همه مختصات که در آن فرمانده، نقشه، خط مقدم، تک‌تیرانداز و تدارکات وجود دارد. ما با کاستی و نقص مواجه‌ایم، اما نباید یک جنگ نظامی تمام‌عیار. جبهه مدیریت رسانه موانعی وجود دارد و هم در زمینه تفکر، سبک زندگی و علایق فیلم‌سازان. کار کردن در موضوعاتی از قبیل وحدت سخت است. این گونه کارها نیاز به سال‌ها پژوهش، ممارست، سفر و همچنین کسب اعتماد دارد. به‌خصوص یکی از کاستی‌ها که مانع مهمی محسوب می‌شود در زمینه پژوهش است. اما با این همه می‌توان اراده کرد و انجام داد. در حال حاضر پرچم‌های توانمندی در حوزه رسانه و در گونه‌های مختلف مستند، داستانی و انیمیشن داریم. اگر ضرورت و الزام این موضوع احساس شود افراد به این سمت حرکت می‌کنند.

■ رسانه کجای زمین بازی وحدت قرار دارد و چقدر می‌توانید در این زمینه عاملیت و اثرگذاری داشته باشد؟

دنیا به سرعت در حال تغییر است و به هیچ عنوان نمی‌توان به‌صورت کلی به‌یک مسئله‌ای اصولی نگاه کرد. ما در زمینه وحدت تاکتیکی نیست بلکه مسئله‌ای اصولی است. اصول یعنی اینکه این موضوع از مبانی ما می‌آید. از مبانی قرآن و سنت. ما در گفتار و رفتار پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) این موضوع را به شکل اصولی داریم. اگر برای فردی این مسئله نتواند به شکل اصولی درآید و نتواند به این معتقد شود که با مذاهب اسلامی باید با اشتراکات به تعامل و وحدت رسید، آن موقع کار کردن در این موضوع برایش سخت می‌شود. مستندسازِ موضوع وحدت را باید فرصت ببیند نه تهدید. این‌ها اولیاتی است که هنرمند و پژوهشگر ابتدا باید برای خودش حل کند سپس با یه این عرصه بگذارد. اگر این اولیات حل شود می‌توان گفت سخنی نسبت به سایر موضوعات وجود ندارد. البته هر موضوع و گونه‌ای سختی‌های خودش را دارد. فیلم‌سازی مستند در کل کار آسانی نیست به‌خصوص که شهری و به شکل متمرکز نباشد. ما برای مجموعه مستند «علمای اهل سنت ایران» به چهار استان سفر داشتیم.

■ یعنی می‌توانیم بگوییم مستندساز این حوزه با نگاه به فرمایشات حضرت امام(ره) در دهه نخست باید به ضرورت وحدت در بستر مبارزه رسیده باشد؟

امام(ره) خیلی از ما جلوتر بود و ما خیلی کار داریم تا به آن گفتمان برسیم. گفتمانی که امام خمینی(ره) طرح می‌کنند در حقیقت همان گفتمان حضرت رسول(ص) در صدر اسلام است. یعنی تشکیل جناح مستضعفان جهان در مقابل مستکبران جهان، وقتی به آن حد از فهم، سعه صدر و درک درست از مطلب برسیم می‌توانیم مستضعفان جهان را مثل خود و هم‌عرض خود بدانیم و با همه افراد در هر مذهب و رنگ پوستی کار کنیم. ولی ما متأسفانه هنوز در همین زمینه وحدت بین مذاهب هم در حال لنگ زدن هستیم و قبولاندن وحدت برای بسیاری سخت است. در همین تلویزیون برای تصویب، پخش و رونمایی این کار کلی انرژی و زمان گذاشتیم چرا که خیلی از افراد توجیه نمی‌شوند و نمی‌توانند این را قبول کنند که مسئله وحدت با سایر مذاهب یک مسئله اصولی است.

■ در زمینه کشورهای مسلمانی که در اطراف ما قرار دارند و فرصت همگرایی که وجود دارد رسانه در کجا قرار دارد و به چه شکل عمل کرده است؟

باید بتوانیم با سایر مسلمانان کار کنیم. ما در حوزه تولیدات جهان اسلام خیز خوبی برداشتیم اما خب مسائلی مثل ظاهرسازی گرانی قیمت ارز و افزایش شدید هزینه‌ها و ده‌ها برابر شدن آن‌ها ترمز بسیاری از دوستانی که در این زمینه فعالیت می‌کردند را کشید و ناگهان تولیدات جهان اسلام تبدیل به استثنا شد. هفت هشت سالی هست که با مدیران به خاطر هزینه‌های بالای کار نمی‌توان درمورد ساخت فیلم خارج از کشور صحبت کرد. بنده با روش‌های جهادی، خاص و کمک گرفتن از مسلمانان کشورهای دیگر همچنان کار کرده‌ام و تلاش شده چراغ این حوزه خاموش نشود اما متأسفانه به خاطر این مشکلی که ذکر شد در مورد هزینه‌های بالای کار اراده فعالیت در حوزه جهان اسلام یک مقدار سست شده است. مستندهای جهان اسلام ما در این سال‌ها بسیار اندک شده و محدود به یکی دو کشوری که کار در آن بسیار ارزان است. همه می‌روند برای اربعین کار کنند چرا که هزینه کمتری دارد.

■ با توجه به اینکه در کشورهای دیگر هم تجربه ساخت مستند دارید مواجهه مردم با این موضوعات برای جهان اسلام چگونه است؟

ما یک قاعده مهم در جهان اسلام داریم؛ اینکه ایرانیان محبوب هستند. برخورد مردم سایر کشورها بسیار خوب و همراه با مهربانی است. این را هم جا دارد بگوییم که درحوزه مستند از پیشرفته‌ترین و پیشروترین کشورهای جهان اسلام هستیم. می‌توان گفت جزو ۱۰ کشور برتر در حوزه ساخت مستند هستیم. آورده‌ای که فیلم‌سازی در جهان اسلام برای مردم خودمان دارد شناخت بیشتر کشورهای دیگر در مقابل شناخت غلطی است که رسانه‌های غربی از دیگر کشورها می‌دهند.

■ در حوزه ساخت مستند در جهان اسلام الگوهایی از جمله شهید آوینی و حاج نادر طالب‌زاده را داریم. این افراد چه مسیری را شروع کردند و چه اثری در این حوزه داشتند؟

یکی از پیشروهای مستند بین‌الملل ما که از دهه۶۰ شروع کرده‌اند شهید آوینی است. شهید آوینی برای فیلم‌سازی به پاکستان رفته بود. پس از شهید آوینی هم مرحوم حاج نادر طالب‌زاده بود که ایشان جزو پیشروهای این حوزه بودند. مستندهایی که حاج نادر در جنگ بوسنی ساخته خودش سرفصلی است و مستندهای مهمی به حساب می‌آید، همچنین مستندهای دیگری که نادر طالب‌زاده در آمریکا ساخته بود مثل «ساعت بیست و پنج». از اواسط دهه۷۰ به بعد مستندسازی بین‌الملل جان گرفت البته که در میانه دهه۶۰ هم مستندهای دیگری در افغانستان از آقای جعفریان و گرجی ساخته شده بود. زمانی که مستندسازی بین‌الملل ما رسید پشتوانه خوبی بابت کارهای قبلی در این حوزه داشتیم. اوج‌گیری مسئله مستندسازی بین‌الملل به اواسط دهه۸۰ برمی‌گردد؛ از آنجا که طیف بزرگی از مستندسازان آمدند و شروع کردند به مستندسازی در این حوزه. از جنگ ۳۳ روزه گرفته تا کشورهای همسایه و همچنین کشورهای دورتر تا آفریقا، آمریکای لاتین، چین و آسیای میانه.

■ شکل‌گیری دغدغه، ایده و پیش‌تولید مستند «علمای اهل سنت ایران» به چه شکل بود؟

اهل سنت در ایران جمعیت قابل توجهی هستند و بی‌تردید حق استفاده از تمام امکاناتی که برای ایرانیان وجود دارد را دارند؛ از امکانات اجتماعی گرفته تا فرهنگی، اقتصادی و همچنین رسانه. سهمی که تمام مردم از برنامه‌های رسانه ملی دارند برای آن‌ها هم وجود دارد ولی متأسفانه آن بهایی که باید به آن‌ها داده شود تا به حال نبوده است. ما تصمیم گرفتیم سلسله‌ای از مستندها درمورد اهل سنت را با نگاهی مثبت، روشن، رو به جلو و با نگاه ظرفیت‌محور تولید کنیم. یعنی به این شکل نباشد که هر زمان به سیستان و بلوچستان می‌رویم یا نگاه جنگ و درگیری و انتحار برویم.

یکی از سرفصل‌هایی که در مورد اهل سنت داشتیم زندگی بزرگان و نخبگان بود که همین موضوع هم سرفصل‌های مختلفی دارد و بنده اهمیت اهل سنت را انتخاب کردم. ساخت این مجموعه هفت قسمتی بیشتر از یک‌سال و نیم طول کشیده است. فعلاً در فصل اول این مجموعه به استان‌های جنوب و شرق کشور پرداخته شده و اگر عمر و حمایتی باشد برای فصل دوم سراغ استان‌های غرب کشور خواهیم رفت. به امید خدا تصمیم بر این است این مجموعه فصل دومی داشته باشد.

نوید سردار | اسلام با مبارزه زنده است و این حیات مورد تأکید پیامبر گرامی اسلام(ص) است که فرمودند: «مَنْ ماتَ و لَم یَغْزُ، و لَم یُحَدِّثْ بِه نَفْسَهُ، ماتَ علی شُعْبَةٍ مِن نِفاقٍ»، کسی که جهاد نکرده یا آرزوی جهاد نداشته باشد و بمیرد به نوعی نفاق مرده است.

مبارزه ساحات مختلفی دارد و در ذیل این مفهوم است که بسیاری از ضرورت‌ها فهم می‌شود. یکی از این ضرورت‌ها مسئله «وحدت» است. وحدت برای کسی که به مبارزه مشغول است قابل درک خواهد بود و فردی که در این میدان تنفس نکند ضرورت آن را درک نخواهد کرد. این شب‌ها به مناسبت هفته وحدت مستندی به نام «علمای اهل سنت ایران» روی آنتن شبکه افق سیما می‌رود. این مستند به سراغ نقطه مورد غفلتی رفته که سال‌هاست جای آن در رسانه خالی است و همچنان بسیار جای کار دارد. برادران اهل سنت درصدی از جمعیت ایران را تشکیل می‌دهند اما به میزان این جمعیت سهم درستی از رسانه ملی ندارند. حالا این مستند هفت قسمتی که امید است فصل دوم آن نیز ساخته شود قدم در این مسیر گذاشته است. «محمد مهدی خالقی» مستندساز مشهدی است که آثار مختلفی در حوزه جهان اسلام در کارنامه دارد. به مناسبت هفته وحدت و پخش مستند «علمای اهل سنت ایران» به سراغ او رفته‌ایم و در مورد ظرفیت رسانه و مستند در جهان اسلام و پیرامون یکی از مهم‌ترین مسائل این حوزه با او به گفت‌وگو نشسته‌ایم.

■ تولیدات رسانه‌ای ما در جهان اسلام با نگاهی که حضرت امام(ره) به موضوع وحدت داشتند در چه شرایطی قرار دارد؟

ما در سال‌های گذشته به سمت تولیدات درزمینه وحدت و تقریب مذاهب حرکت کردیم اما به لحاظ کمیت و کیفیت طبیعتاً در شرایط راضی‌کننده‌ای قرار نداریم؛ چون با یک جناح بزرگ رسانه‌ای مواجه هستیم که با رسانه‌ها و محصولات متعدد علیه خط وحدت کار می‌کند. اگر قصد مقابله داشته باشیم باید سطح کار را خیلی بالا ببریم. سطحی که در آن قرار داریم اصلاً راضی‌کننده نیست. متأسفانه در این زمینه فیلمسازهای زیادی نداریم. همچنین از نظر بودجه هم دچار مشکل هستیم و به اندازه کافی بودجه به این حوزه تعلق نمی‌گیرد. در فضای داخل ایران هم در مورد اهل سنت خیلی کم‌کاری داشته‌ایم و محصولات در این زمینه محدود است. مجموعه ما در مورد علمای اهل سنت نخستین مجموعه در تلویزیون با این موضوع است. براساس بررسی‌ها یک یا دو اثر، آن هم به صورت تک موردی در مورد علمای اهل سنت ساخته شده اما اگر بخواهیم به شکل منسجم آن بنگریم تا پیش از مجموعه حاضر کاری نداشته‌ایم.

■ کم‌کاری در این مسیر از کجا می‌آید؟ چرا هنرمندانی هم که دغدغه امت اسلام را دارند کمتر وارد این حیطه می‌شوند؟

سید مجید پورطباطبایی، پژوهشگر حوزه دین و نویسنده کتاب «خاتم عشق» معتقد است ادبای بزرگ روسیه و اروپا که در آثارشان بر مترقی بودن و جنبه‌های مثبت دین اسلام تأکید کرده‌اند، این ارادت را در نتیجه مطالعه عمیق و تفحص در حوزه دین بدست آورده‌اند. به گزارش خبرگزاری کتاب ایران(ایبنا)، سید مجید پورطباطبایی در این نشست که به مناسبت هفته وحدت به میزبانی سرای اهل قلم خانه کتاب و ادبیات ایران برگزار شد، در سخنانی با اشاره به سابقه برخورد و مواجهه غربیان با اسلام و رسول خدا(ص) از صدر اسلام عنوان کرد: یهودیان مدینه که در صدر اسلام با مجاهدت‌های حضرت محمد(ص) که ممکن بود مانعی در گسترش دین بهود باشد آشنا شدند به جنگ و دشمنی با ایشان پرداختند و در جنگ خندق و خیبر نیز شاهد بروز و ظهور این عداوت‌ها بودیم.

پورطباطبایی همچنین با اشاره به اینکه یزید با مشورت مشاور اروپایی خود به نام سرجون برخالد وصیت معاویه به یزید به عداوت و جنگ با امام حسین(ع) پرداخت، افزود: نوه سرجون نویسنده یک کتاب درباره چگونگی مقابله مسیحیان با مسلمانان بوده است. جلوتر که می‌آییم به پیتر مقدس می‌رسیم که این شخصیت مقدس مسیحی به طور جدی با حضرت محمد(ص) مقابله می‌کرد.

این پژوهشگر گفت: در روسیه ایلیا یاناولویچ پترو شفسکی در کتاب «اسلام در ایران: از هجرت تا پایان قرن نهم هجری» اشاره کرده محمد(ص) فردی نابغه بوده است.

■ **تسلط عثمانی بر اروپا دلیل اصلی دشمنی خاورشناسان با اسلام بود**

پورطباطبایی با تأکید بر اینکه تسلط یافتن عثمانی‌ها بر اروپاییان و عداوت و حمله خاورشناسان به مسلمانان تأثیر زیادی داشته، عنوان کرد: در قرن نوزدهم به اسقف‌ها عربی می‌آموختند تا بتوانند با اسلام مقابله کنند.

وی در عین حال با بیان اینکه بر خلاف خاورشناسان، ادبای غرب علاقه‌مند به اسلام بودند، توضیح داد: از آغاز قرن نوزدهم ادبیان غربی متوجه جنبه‌های مثبت دین اسلام شدند و امثال گوته، برنارد شاو، ویکتورهوگو، لامارتین و در قرن بیستم آنسی ماری شیمل آلمانی از جمله ادیبان علاقه‌مند به اسلام هستند.

این نویسنده که کتاب «ادیبان غربی، ستایشگر حضرت محمد» را در دست نگارش دارد، به توجه ادیبان روس به اسلام و حضرت محمد(ص) نیز اشاره کرد و افزود: تولستوی به دین اسلام از دنیا رفت و بسیار تحت تأثیر قرآن کریم بود. وی چنان آشنایی عمیقی با اسلام داشت که در نامه‌ای به یک زن روسی که نگران مسلمان شدن پسرش بود ضمن تأکید بر بهتر بودن اسلام نسبت به مسیحیت به وی تذکر داد مراقب باشد پسرش بهایی نشود. این امر نشان می‌دهد رویکرد ادبای غربی و شرقی به اسلام نتیجه مطالعه و تحقیق عمیق آن‌ها بوده است.

وی همچنین با بیان اعتراف ولتر در اواخر عمرش بر اینکه در حق پیامبر اسلام(ص) بی‌انصافی کرده، گفت: گوته نیز شعری زیبا با نام «نغمه سرود محمد» دارد.

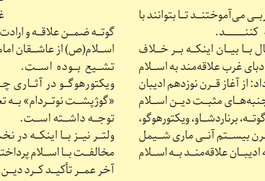

پورطباطبایی در عین حال به خطر خودباختگی و نداشتن دید عالمانه برخی از مترجمان مسلمان در برابر غرب و امثال هانری کربن و ادوارد براون اشاره کرد و افزود: هانری کربن سخت شیفته فرقه شیخیه بوده و تأکید داشته تشیع به نوعی باطنی‌گری اسماعیلیه است و ادوارد براون نیز مروج بهایی‌گری بوده است.

■ **توجه خاص ادیبان روس به اسلام و حضرت محمد(ص)**

در این نشست همچنین حامد صلاحی، نویسنده، پژوهشگر و مدرس زبان و ادبیات فارسی در سخنانی بر توجه خاص شاعران و نویسندگان روسیه و اروپا به اسلام تأکید کرد و گفت: تولستوی که روحی توجو داشت مطالعه عمیقی در قرآن و احادیث نبوی داشته و در کتابی ۴۰ صفحه‌ای احادیث حضرت محمد(ص) را درباره رأفت و همدلی و کار گردآوری و ترجمه کرده است. تولستوی که به احتمال زیاد در زمان مرگ مسلمان بوده اسلام را مترقی‌تر از مسیحیت معرفی کرده است.

صلاحی همچنین بر توجه خاص پوشکین به قرآن کریم تأکید کرد و افزود: پوشکین که شاعری ممتاز در روسیه محسوب می‌شود دارای یک مجموعه شعر درباره قرآن است. بونین نیز که نخستین شاعر روسی برنده جایزه نوبل است از عناصر اسلامی با بسامد زیادی در اشعارش استفاده کرده و علاقه‌مند به این دین شریف بوده است.

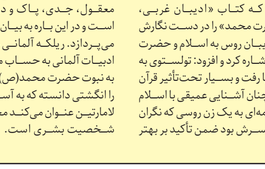

این پژوهشگر ادبی همچنین درباره شاعران عربی گفت: گوته ضمن علاقه و ارادت خاص به پیامبر اسلام(ص) از عاشقان امام علی(ع) و مذهب تشیع بوده است.

ویکتورهوگو در آثاری چون «بینوایان» و «گوژپشت نوتردام» به تعالیم دین اسلام توجه داشته است.

ولتر نیز با اینکه در نخستین آثارش به مخالفت با اسلام پرداخته بود در سال‌های آخر عمر تأکید کرد دین محمد(ص) آیینی معقول، جدی، پاک و دوستدار بشریت است و در این باره به بیان استدلال‌های قوی می‌پردازد. ریلکه آلمانی هم که از مفاخر ادبیات آلمانی به حساب می‌آید در اشعارش به نبوت حضرت محمد(ص) اشاره کرده و قرآن را انگشتی دانسته که به آسمان اشاره می‌کند. لامارتین عنوان می‌کند محمد(ص) بالاترین شخصیت بشری است.

دیدگاه

بررسی «جنگ شناختی و آینده جامعه» در یادداشتی از حجت‌الاسلام‌واسطی

نبردی برای تصاحب فهم مردم

حجت‌الاسلام‌والمسلمین عبدالحمید واسطی، عضو هیئت علمی گروه منطق فهم دین پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی به پهانه حوادث و اغتشاشات اخیر و التهاب آفرینی با استفاده از برخی شبکه‌های اجتماعی، در یادداشتی